

Economische groei en kracht: de jaarlijkse regio top 40

In de Visie op provinciale dynamiek brengen we jaarlijks de economische prestaties van de Nederlandse regio's in kaart. Dit doen we voor een deel aan de hand van hun 'economische groei' in het afgelopen jaar, die vrij vertaald als de economische conjunctuurindicator of thermometer kan worden gezien. Daarnaast kennen we in dit onderzoek een waarde toe aan de 'economische kracht', die vooral op structuurkenmerken is gebaseerd en als de economische barometer kan worden beschouwd. Samen vormen deze twee indicatoren een rapportcijfer voor de economische prestatie van de regio's. Hieronder gaan we in op de uitkomsten van deze analyse.ⁱ

Uitkomsten in één oogopslag

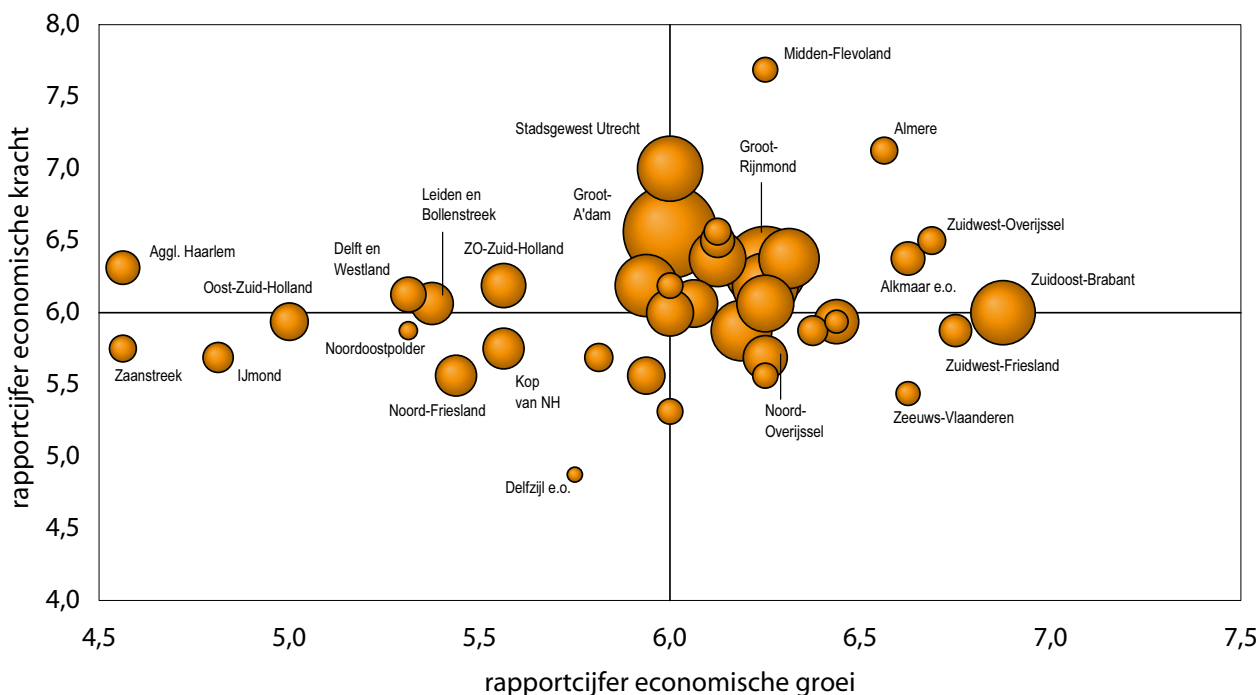
Figuur 1 geeft een overzicht van de economische groei en de economische kracht van veertig Nederlandse regio's. De grootte van de bollen correspondeert met de werkgelegenheid in deze regio en geeft een indicatie van de economische omvang. Idealiter ligt een regio in het kwadrant rechtsboven in

de figuur. De regio's in dat kwadrant krijgen een voldoende voor zowel de economische groei als de economische kracht. Tabel 1 op de volgende pagina geeft de veertig regio's weer. Ze zijn geordend naar het rapportcijfer voor hun economische prestaties in 2004. Hieruit ontstaat de top 40 van 2004. Daarnaast zijn de rapportcijfers voor het economisch presteren (het gemiddelde van de rapportcijfers voor de economische groei en de economische kracht) van de regio's weergegeven.

De top 40 van Nederlandse regio's

De meest opvallende regio's vinden we in Flevoland. Met uitzondering van 2002 staat de provincie als geheel al jaren op nummer 1. Dit jaar is Flevoland voor het eerst opgesplitst in drie aparte regio's. Midden-Flevoland en Almere gaan in de regionale top 40 aan kop, terwijl de Noordoostpolder zich in de staart bevindt. De drie Flevolandse regio's deden het vooral goed op werkgelegenheidsgroei. Blijkbaar blijft de provincie aantrekkelijk voor startende en uitbreidende bedrijven.

Figuur 1: Economische groei en kracht in de regio's in 2004

Provincie Utrecht als geheel glansrijk tweede

Naast Flevoland is ook Utrecht dit jaar in drie regio's verdeeld. Het Stadsgewest Utrecht en Utrecht West staan in de top 10 en ook de Utrechtse Heuvelrug doet het niet slecht. Daarmee lijkt Utrecht na twee mindere jaren weer iets op te krabbelen en eindigt de provincie als geheel op de tweede plaats. Met name de krachtige economie van de stad Utrecht valt hier op, wat vooral te maken heeft met het hoge aandeel banen in de zakelijke dienstverlening, de investeringsbereidheid van het bedrijfsleven en de vele startende ondernemingen. Voor wat betreft groei is het vooral Regio Utrecht West die aan een inhaalslag bezig lijkt, wat vooral komt door de relatief hoge winstgroei in het bedrijfsleven. Qua werkgelegenheidsgroei deed de provincie het echter minder goed. In alledrie de Utrechtse regio's daalde het aantal banen vorig jaar.

Verder valt op dat Zuidwest-Friesland voor de vierde maal in zes jaar tijd in de top 10 staat. Het is echter de vraag of de regio deze prestatie kan vasthouden, gezien de sterke fluctuaties in de afgelopen jaren. Zuidwest-Overijssel scoort voorts voor het derde jaar op rij goed, waar Noord-Overijssel zijn opmars van de afgelopen jaren, vooral door de aantrekkingskracht van Zwolle op het bedrijfsleven, niet kan doorzetten.

Hekkenluiters

In de staart van de lijst staan veel Hollandse regio's. De grootstedelijke regio's krijgen weliswaar een dikke voldoende, maar de regio's daaromheen hebben het afgelopen jaar slecht gepresteerd. Het gebied ten westen van Amsterdam, de regio's IJmond, Zaanstreek en Agglomeratie Haarlem, komt het slechtst uit de bus. De uitzondering is Alkmaar en omgeving. Na een aantal goede jaren staat de regio dit jaar zelfs vijfde. Zowel op economische groei als op economische kracht scoort zij een dikke voldoende.

Ook de regio Delft en Westland valt op. Na twee jaar op rij de derde plek te hebben ingenomen, staat zij dit jaar op de 31^e plaats. De regio moest vooral zwaar inleveren op omzet- en winstgroei, maar ook de export nam af ten opzichte van het jaar ervoor. Wel nam hier de werkgelegenheid nog toe, maar dit staat een slechte score voor economische groei niet in de weg. Op kracht scoort zij overigens een dikke zes.

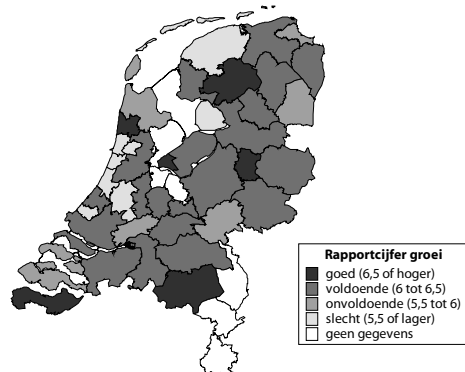
Tabel 1: Economische prestatie (groei en kracht) in de regio's, 2004

	Prestatie	Positie
Midden-Flevoland	6,97	1
Almere	6,84	2
Zuidwest-Overijssel	6,59	3
Stadsgewest Utrecht	6,50	4
Alkmaar en omgeving	6,50	5
Zuidoost-Noord-Brabant	6,44	6
Veluwe	6,34	7
Regio Utrecht West	6,34	8
Zuidoost-Friesland	6,31	9
Zuidwest-Gelderland	6,31	10
Groot-Amsterdam	6,28	11
Groot-Rijnmond	6,28	12
Twente	6,25	13
Agglomeratie 's-Gravenhage	6,22	14
Zuidwest-Friesland	6,19	15
Achterhoek	6,19	16
West-Noord-Brabant	6,16	17
Noord-Drenthe	6,13	18
Utrechtse Heuvelrug	6,09	19
Arnhem-Nijmegen	6,06	20
Midden-Noord-Brabant	6,06	21
Zeeuws-Vlaanderen	6,03	22
Noordoost-Noord-Brabant	6,03	23
Overig Groningen	6,00	24
Noord-Overijssel	5,97	25
Oost-Groningen	5,91	26
Zuidoost-Zuid-Holland	5,88	27
Zuidoost-Drenthe	5,75	28
Overig Zeeland	5,75	29
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	5,72	30
Delft en Westland	5,72	31
Zuidwest-Drenthe	5,66	32
Kop van Noord-Holland	5,66	33
Noordoostpolder	5,59	34
Noord-Friesland	5,50	35
Oost-Zuid-Holland	5,47	36
Agglomeratie Haarlem	5,44	37
Delfzijl en omgeving	5,31	38
IJmond	5,25	39
Zaanstreek	5,16	40

Brabantse regio's de echte winnaars van 2004...

De figuren 2 en 3 tonen kaarten met de groei en de kracht per regio, de twee deelindicatoren die samen het economisch presteren bepalen. Na een aantal jaren van economische krimp en stagnatie was er in 2004 sprake van enig herstel van de Nederlandse economie. De economische groei in het afgelopen jaar verschilt echter sterk per regio, getuige figuur 2. Daarin zien we een aantal ruimtelijke patronen.

Figuur 2: Economische groei in de regio's, 2004

Bron: KvK, LISA, bewerking Rabobank

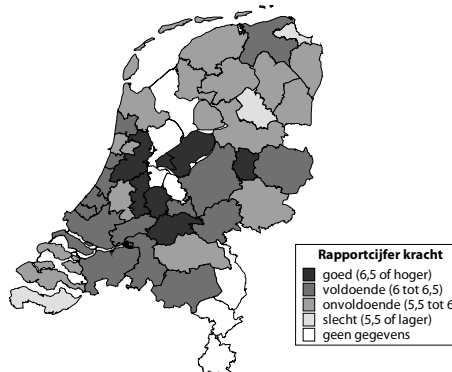
De Brabantse regio's zijn de winnaars van 2004. Terwijl deze de afgelopen jaren slecht scoorden, was de groei vorig jaar ruim bovengemiddeld. Zuidoost-Brabant kende na drie zeer slechte jaren zelfs de sterkste groei van alle regio's. Vooral de omzetgroei in de (metaal-)industrie was hiervoor verantwoordelijk. Ook in Noord-Nederland is het beeld anders dan vorig jaar. De regio's in Groningen scoorden in 2004 alledrie beter dan in 2003. Delfzijl en omgeving is al jaren één van de zwakst groeiende regio's en krijgt ook voor 2004 een onvoldoende, maar de regio kruipt wel iets omhoog. Oost- en Overig Groningen scoren zelfs bovengemiddeld. In Friesland vond een omslag plaats. Terwijl Noord-Friesland vorig jaar tot de sterke en Zuidoost-Friesland tot de zwakke groeiers behoorde, is dit beeld in 2004 omgekeerd. Het zuidwesten van de provincie heeft zijn sterke groei van vorig jaar weten te behouden. Al met al kunnen we stellen dat Noord-Nederland, inclusief de regio's in Drenthe en Overijssel, over het algemeen een relatief goed jaar heeft gehad. Verder zien we, verspreid over het land, hier en daar een positieve uitschieter. Zo hebben Alkmaar en omstreken, Zeeuws-Vlaanderen en

Zuidwest-Overijssel het vorig jaar relatief goed gedaan door respectievelijk de werkgelegenheidsgroei, omzetsijging op de exportmarkt en groei van de export.

...terwijl het westen verliest

De verliezers van 2004 liggen vooral in het westen van ons land, rondom de drie grootstedelijke gebieden in Noord- en Zuid-Holland, met Alkmaar en omstreken als uitzondering. IJmond valt het meest op, aangezien die regio voor de groei in 2002 en 2003 nog een dikke voldoende kreeg. Incidentele mee- en tegenvallers, gepaard aan een relatief kleine economie, verklaren dit fluctuerende beeld. Ook de Kop van Noord-Holland en Delft en Westland scoorden vorig jaar nog bovengemiddeld, maar krijgen voor 2004 een onvoldoende. Zuidoost Zuid-Holland behoort al jaren bij de achterblijvers. Over de grootstedelijke regio's zelf kunnen we gematigd positief zijn. Ze krijgen alle vier een voldoende, waarbij het opvalt dat Rijnmond en Den Haag hoger scoren dan de Noordwestvleugel van de Randstad.

Figuur 3: Economische kracht van de regio's, 2004

Bron: KvK, LISA, bewerking Rabobank

Overigens moeten we bij de interpretatie van de uitkomsten opmerken dat de economische omvang van de onderscheiden regio's sterk verschilt. Zo is het bruto regionaal product van Groot-Amsterdam met bijna 50 miljard euro maar liefst 43 keer zo groot als dat van Delfzijl en omgeving. Vooral in kleinere regio's met een dominante bedrijfstak kunnen de ontwikkelingen in enkele grote bedrijven het beeld beïnvloeden. Dit speelt onder meer in IJmond (staalcomplex), Zeeuws-Vlaanderen (chemie) en Zuidwest-Friesland (agrarische en watersportgerelateerde bedrijvigheid).

Toelichting bij het Economisch Rapportcijfer

Hoe heeft de regionale economie het in 2004 gedaan? Deze vraag hebben we beantwoord aan de hand van een rapportcijfer voor de economische groei, de economische kracht en het economisch presteren van de Nederlandse regio's. Jaarlijks wordt hierbij het Nederlandse gemiddelde op zes gezet. Een cijfer hoger dan zes betekent dat de regio boven het Nederlandse gemiddelde scoort. Een cijfer onder de zes geldt als onvoldoende. Als we uitspreken dat een regionale economie het 'goed' heeft gedaan, moet dat tegen deze achtergrond worden geplaatst.

De economische groei bepalen we op basis van de groei van de winst, de export, de omzet en de werkgelegenheid in het bedrijfsleven in de regio. De kracht van de economie beoordelen we aan de hand van de bedrijfsdynamiek, de productiestructuur, de exportgerichtheid en de investeringsbereidheid van de bedrijven. Met bedrijfsdynamiek bedoelen we de 'verjonging' van het regionale bedrijfsleven, zowel door starters uit de regio zelf als door oprichting van nevenvestigingen door bedrijven van elders. Bedrijfsdynamiek en productiestructuur geven een indicatie van het toekomstperspectief van het bedrijfsleven, terwijl de exportgerichtheid en investeringsbereidheid vooral een indruk van de kwaliteit van het ondernemerschap geven. Het presteren van een regio is het ongewogen gemiddelde van groei en kracht.

De rapportcijfers zijn berekend op basis van verschillende bronnen, waaronder de Kamer van Koophandel (ERBO) en de werkgelegenheidscijfers uit het zogenoemde LISA-bestand.

Thema is dit jaar duurzaamheid

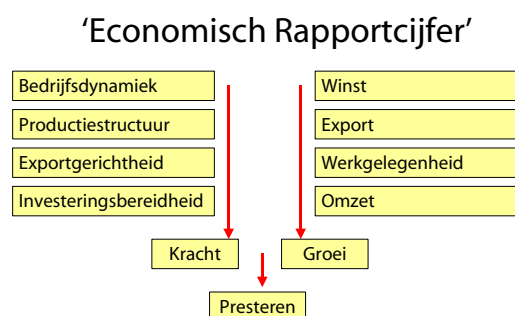
Was de woningmarkt het thema van de Visie op provinciale dynamiek 2004, dit jaar is dat duurzaamheid. Om de duurzaamheid van een regio in kaart te kunnen brengen, ontwikkelde het regioteam van Kennis en Economisch Onderzoek de zogeheten Triple P Monitor. Dit onderzoeksinstrument meet de sociaal-culturele (People), de ecologische (Planet) en de economische (Profit) kwaliteiten van een gebied. De provincies Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant scoorden het hoogst op duurzaamheid, Zuid-Holland is in de Visie op provinciale dynamiek 2005 hekkensluiter van de provinciale ranglijst voor wat betreft duurzaamheid. In een volgend Themabericht zullen we uitgebreid ingaan op de Triple P in de Nederlandse regio's. De complete studie staat als interactieve pdf op:

www.rabobankgroep.nl/provinciestudies

Conclusie

Flevoland heeft vorig jaar in economisch opzicht opnieuw het best gepresteerd van alle Nederlandse provincies. Als glansrijke tweede eindigt de provincie Utrecht. Hekkensluiter van de provinciale ranglijst is Zeeland. Per provincie zijn de regionale verschillen groot. Zo staan de Flevolandse regio's Midden-Flevoland en Almere op respectievelijk de 1^e en 2^e plaats in de regionale top 40, terwijl de Noordoostpolder de 34^e positie bekleedt. De echte winnaars van 2004 zijn echter de Brabantse regio's, die de afgelopen jaren slecht scoorden maar nu vooral qua groei uitstekend presteerden. Zuidoost-Brabant groeide zelfs het hardst van alle regio's.

Figuur 4: Toelichting op de methodiek

Bron: Rabobank

juni 2005

Willem van der Velden (030 – 2162478)

W.Velden@rn.rabobank.nl

Enrico Versteegh (030 – 2162469)

H.T.Versteegh@rn.rabobank.nl

ⁱ Als regionale indeling werd in voorgaande jaren de zogenoemde COROP-indeling gehanteerd. Dat is ook dit jaar grotendeels het geval, alleen zijn zowel Utrecht als Flevoland in drie regio's opgesplitst. Daarentegen zijn de COROP-regio's in Limburg, de regio Het Gooi en Vechtstreek en de regio Eemland niet meegenomen. Door gebrek aan bruikbare gegevens was het niet mogelijk om die regio's te vergelijken met de andere regio's.